

ponovno postavljen 1990). Za razliku od dinamičnih bečkih spomenika, Jelačićev konjanički lik, tehnički besprijeckorno izveden, ostao je u okvirima realističkoga oblikovanja u smirenomu klasičnom tretmanu. Modeli za spomenik i poprsja bana Jelačića nalaze se u Zagrebu u Modernoj galeriji, Hrvatskomu povijesnom muzeju te Muzeju za umjetnost i obrt, koji također posjeduje konjaničke statuete nadvojvode Karla i princa Eugena. Za maršala Lavalu Nugenta izveo je baziliske u njegovu dvorcu Bosiljevu (1850–1851), a odljevi su postavljeni ispred Mauzoleja na Trsatu (1863–1864). F. je izradio i biste L. Nugenta i supruge G. Riario-Sforza, od kojih Nugentove posjeduje Pomorski i povijesni muzej u Rijeci i Arheološki u Zagrebu.

LIT.: L. Hevesi, *Oesterreichische Kunst 1848–1900*, Leipzig 1903. — B. M. Wilkinger, Anton Ritter von Fernkorn, Wien 1948. — I. Bach, Fernkornova djela iz Hrvatske i Slovenije, *Vijesti MK*, 1959, 2. — D. Keckemet, Javni spomenici u Hrvatskoj do drugog svjetskog rata, *ŽU*, 1966, 2. — Anton Dominik Fernkorn, Spomenik banu Jelačiću, katalog izložbe MUO i Glijptoteke, Zagreb 1990. — I. Žic, Laval Nugent — posljednji Frankopan gospodar Trsata, *Rijeka* 1992. — O. Maruševski, Maksimir spomenik kulture, Zagreb 1993. O. Ma.

FERRI, Francesco, zlatar (druga pol. XVII. i poč. XVIII. st.). Podrijetlom Venecijanac, dolazi iz Korčule u Dubrovnik 1678. God. 1694. povjereno mu je restauriranje oštećene glave Sv. Vlaha na moćniku za koji je izradio pločice s cvijećem i lišćem i na njih postavio biz. medaljone od emajla. Njegov potpis i datacija nalazi se ispod medaljona Sv. Ivana Krstitelja te na relikvijaru lijeve ruke Sv. Vlaha iz 1712.

LIT.: I. Lentić, Dubrovački zlatari 1600–1900, Zagreb 1984.

I. Le.

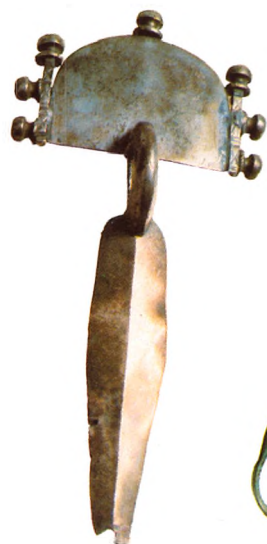
FERRI, Simeone, tal. slikar (XVI. st.), rodio iz Firence. Djeluje deset godina u Dubrovniku, gdje se 1568. obvezuje naslikati svetačke likove za oltar privatne kapele u franjevačkoj crkvi. God. 1574. obvezuje se Mihi Pracatu da će izraditi vratnice sa slikom *Rođenja Majke Božje* i *Navještenja* na gl. oltaru crkve Gospe od Šunja na otoku Lopudu i da će popraviti oltarnu sliku. Kao predstojnik slikarske bratovštine spominje se 1576. a sljedeće godine nastanjuje se u Veneciji gdje 1578. izrađuje dva oltara za ženski samostan Sv. Marka u Dubrovniku.

LIT.: V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1964, str. 103, 185, 230, 231, 232, 234. — I. Fisković, Kiparstvo, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb, 1987. N. B. B.

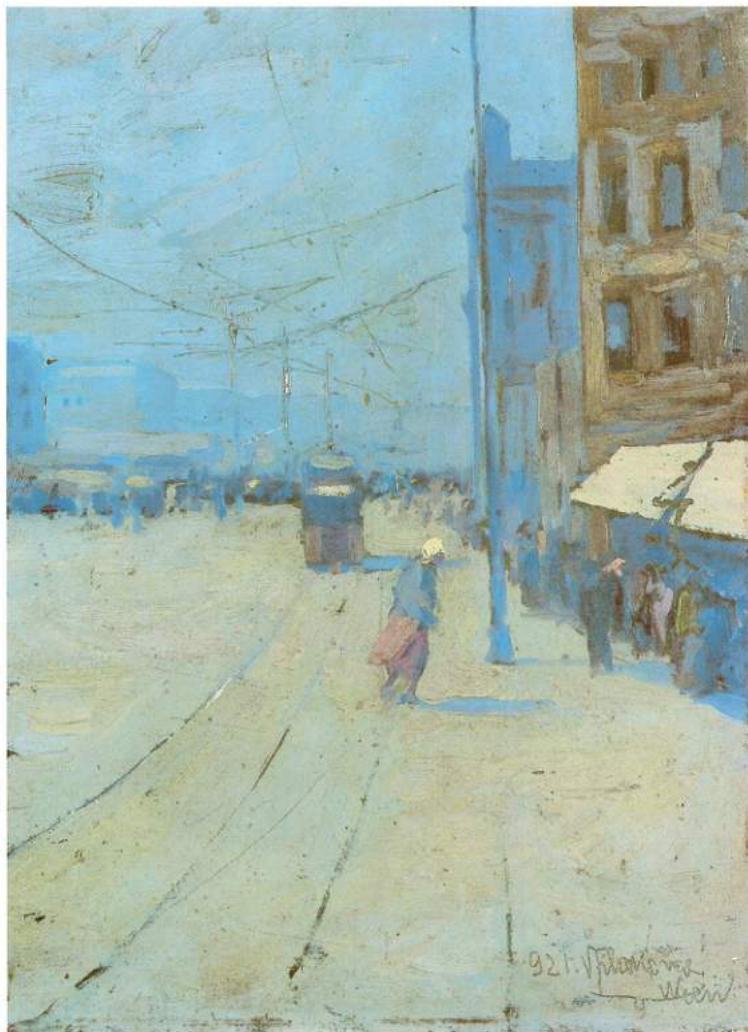
FERTILIO YAKSIĆ, Yasna, slikarica (Antofagasta, Čile, 18. XII. 1954). God. 1980. diplomirala na Universidad del Norte u Antofagasti. Glavna je odlika njezina slikarstva bujni kolorizam bez međutonova i prelaza te razigrani crtež. Slika čudnovate ptice, cvijeće i motive zagrljaja. Izlagala u Zagrebu 1984, 1986. i Santiagu 1988.

LIT.: T. Marović, Yasna Fertilio Yaksić (katalog), Zagreb 1986.

FIBULA, metalna igla zapinjača kojom se pričvršćuju i povezuju pojedini dijelovi odjeće. F. je u različitim razdobljima (otprilike ← XIV–VIII. st.) poprimala karakteristične oblike, tako da se prema njima mogu datirati pojedini nalazi. Iz oblika jednostavne igle razvio se prvotni oblik jednolične fibule u formi gudala (*Peschiera-fibula*). Iz toga tipa fibule proizašli su u brončano i željezno doba novi oblici; kod njih se sve više ističe karakter nakita i sve se bogatije ornamentiraju luk i nožica (*Certosa-fibula*, zatim f. lučna, zmijolika, u obliku harfe itd.). Iz jednostavne dvočlane fibule razvili

FIBULA, lijevo: iz Iloka, V. st.; desno: iz Gajine pećine kraj Drežnika, kasno brončano doba. Zagreb, Arheološki muzej

V. FILAKOVAC, *Ulica u Beču*. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

su se i kompliciraniji oblici (naočalasta, pločasta, spiralna f.). — Među fibulama s područja Hrvatske ima zanimljivih ilirsko-keltskih primjeraka s jantarnim uresom. U ml. željezno doba razvili su se, uz jednostavne oblike fibula ranog, srednjeg i kasnog latenskog razdoblja, i osobiti oblici fibula u obliku maska i životinjskih glava. Te su fibule često urešene koraljem ili emajlom. Za rim. epohe pojavljuje se niz različitih oblika, proizašlih uglavnom iz latenskih fibula (Aucissa, koljenasta, legijska f., f. u obliku luka za strelice); kod njih se, mjesto konstrukcije na pero, pojavljuje pretežno uređaj na zaponac. Novi su oblici pločasta f. i f. u obliku životinja. To su prethodnici kasnijih broševa. U ranom sr. vijeku fibule se često ukrašuju dragim ili poludragim kamenjem, staklenim zrnjem ili dekoracijom u niello-tehnici. F. se, kao upotrebnii predmet i nakit, u modificiranim oblicima i varijantama održala sve do danas. M. Šr.

FILAKOVAC, Ljerka, slikarica (Osijek, 2. V. 1928). Završila Obrtnu školu u Zagrebu 1948; Akademiju 1951. Prvi put izlagala 1939. u Beogradu (sa sestrom i braćom, uz samostalnu izložbu oca Vladimira). Slika pejzaže i portrete (*Portret oca*; *Gustav Krklec*), neke u duhu impresionizma, druge pak bliske ekspresionizmu. Samostalne izložbe priredila u Zagrebu (1954, 1957, 1970, 1975, 1976, 1979, 1987, 1988), Rijeci (1955), Osijeku (1956, s ocem Vladimirom), Beogradu (1960), Vukovaru (1976), Iloku (1978) i Trogiru (1989).

LIT.: J. Baldani, Ljerka Filakovac — crteži (katalog), Zagreb 1988.

K. Ma.

FILAKOVAC, Vladimir, slikar (Slavonski Brod, 9. III. 1892 — Zagreb, 22. XI. 1972). Studirao na Akademiji u Budimpešti (1911–16). God. 1916–18. je vojni slikar, a 1920–23. boravi u Beču. Potom živi u Osijeku, pa u Beogradu, gdje je (1940/41) profesor na Akademiji likovnih umjetnosti. God. 1941. dolazi u Zagreb; od 1948. predaje na zagrebačkoj Akademiji.

F. je prvi puta izlagao 1912. u Budimpešti. U svojim slikarskim počecima nastavlja tradiciju Münchenskoga kruga hrv. slikara; suzdržanom i tamnom paletom slika portrete, mrtve prirode i krajolike (*Dama u crnom*, *Dječak s violinom*, *Autoportret*, *Pod mostom*). Poslije se paleta rasvjetljava

A. FILIPOVIĆ, *Torzo*

pa nastaje niz djela s postimpresionističkim obilježjem s kojima se predstavlja kao izraziti kolorist (*Mrtva priroda*, *Interieur*). Osobito mjesto u njegovu opusu zauzimaju studije domaćih i divljih životinja, po kojima ide u red naših najistaknutijih animalista (*Lavovi*, *Tigar*, *Bikovi na livadi*). Radio je također i skulpture životinja (*Leopard*). Bavio se zidnim slikarstvom te je u zgradi Narodne skupštine u Beogradu izveo 1939. veliku fresko-kompoziciju. Ostavio značajan opus crteža i grafika. Uz to se bavio ilustracijom i opremom knjiga, a posebice karikaturom. Suradivao je u beogradskom »Ošišanom ježu«, a također je pisao o karikaturi. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Đakovu, Pragu, Beogradu, Pazinu, Vinkovcima i Slavonskom Brodu.

LIT.: V. Jurković, Slikar Vlatko Filakovac, Hrvatska prosvjeta, 1914, 11–12. — G. Krklec, Vladimir Filakovac, Reč i slika (Beograd), 1926, 9. — M. Kašanin, Izložba slikarskih radova g. Filakovca, Srpski književni glasnik (Beograd), 1927, 1. — M. Peić, Vladimir Filakovac, Republika, 1964, 2–3. — Isti, Vladimir Filakovac, u knjizi: Hrvatski slikari i kipari (Slavonija–Srijem), Osijek 1969. — R. Gotthard-Skiljan, Vladimir Filakovac, crteži i grafike 1911–1930 (katalog), Zagreb 1971. D. Hć.

FILIĆ, Krešimir, povjesničar i muzealac (Bjelovar, 16. II. 1891 – Varaždin, 31. XII. 1972). Studirao u Beču i Pragu. Bio je profesor gimnazije u Varaždinu 1917–42, poslije direktor Gradskoga muzeja. Zaslужan za osnivanje Muzealnoga društva (1923), Gradskoga muzeja (1925) i Moderne galerije hrvatske umjetnosti (1939) u Varaždinu. Zalagao se za adaptaciju Staroga grada za potrebe muzeja. Pisao članke, rasprave i monografije.

BIBL.: *Život i prilike grada Varaždina od god. 1840–1860*, Godišnji izvještaj Drž. realne gimnazije u Varaždinu za god. 1928/29, Varaždin 1929; *Varaždin u prošlosti*, Spomenica varaždinske gimnazije, 1636–1936, Varaždin 1937; *Inventar varaždinske tvrđe iz godine 1854*, VjZa, 1937; *Varaždinski muzej*, Varaždin 1943; *Franjevci u Varaždinu*, Varaždin 1944; *Banjski dvori nedaleko Varaždina*, Tkalčičev zbornik, Zagreb 1958; *Tri žrtvenika isusovačke crkve u Varaždinu*, Bulletin JAZU, 1967–74, 1–3.

LIT.: V. Švarc-Kalafatić, U povodu 80. godišnjice prof. Krešimira Filića, Vijesti MK, 1971, 1. — D. Ivaniša, Krešimir Filić, ibid., 1973, 2. D. Iv.

FILIGRAN, tehnika upotrebe zlatnih ili srebrnih (rjeđe bakrenih, željeznih) žica za komponiranje ornamentalnih motiva, često kombiniranih s granulacijom. Zlatni f. rađen je ponajviše u ant. doba i u sr.vijeku, dok srebrni prevladava kasnije, ali je često pozlaćen posve ili djelomično. Žice se savijaju i međusobno vežu; tako se formiraju komplicirani linearni motivi u plohi, koja je položena na metalnu podlogu ili stoji slobodno (*ažur-filigran*), obično raščlanjena i obrubljena tankim metalnim trakama, zbog delikate strukture filigrana. U filigranskoj tehnici izrađuje se uglavnom

nakit (naušnice, narukvice), a i veći predmeti (križevi, korice za rukopise, kutije). Tehnika filigrana poznata je već oko 2500. u drugom naselju Troje, zatim u mikenskoj (oko 1500) i etruščanskoj (VI. st.) kulturi. Osobito se razvija za seobe naroda a vrhunac doseže VI–XII. st. u Bizantu. — Po uzoru na Bizant nastalo je u dalm. zlatarstvu IX. i X. st. nekoliko domaćih varijanta naušnica u dobrom filigranu. Izradba filigranskog nakita održala se u pučkoj umjetnosti sve do danas.

Naziv f. upotrebljava se i za tzv. vodeni znak, tj. znakove (slova, imena, figure) utisnute u papir još u tijeku proizvodnje radi osiguranja od krivotvorenja. Prvi vodeni znakovi pojavljuju se u XIII. st. i po njima je moguća datacija i lokacija isprava, kodeksa i dr.

LIT.: E. Krohn, Über Geschichte und Verbreitung des Filigrans, Berlin 1936. — S. Traljić i V. Mošin, Vodeni znakovi XIII i XIV st., Djela JAZU, 1957. I. Bh.

FILIP, Konrad, slikar (Zagreb, 9. X. 1874 – München, za vrijeme II. svj. r.). Učenik Obrtne škole u Zagrebu, zatim Škole za umjetnički obrt i Akademije u Münchenu. Slikao je žanr-prizore iz muslimanskog života (*Molitva muslimana*) i portrete (*A. Starčević*). Radio je pod utjecajem pariške škole. Samostalno izlagao u Münchenu (1900) i Zagrebu (1919).

LIT.: I. Kršnjavi, Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba, HK, 1905.

FILIPČIĆ, Ivan, arhitekt (Zagreb, 24. X. 1933). Diplomirao je na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1959. Bavi se projektiranjem javnih i stambenih zgrada. Kreativnim odabirom tradicionalnih elemenata koje skladno uklapa u krajolik postiže ravnotežu arhitektonskoga volumena.

Važnija su mu izvedena djela: hotel za samce u Borovu (1965), hotel »Barbara« u Zadru (1970, sa Z. Bregovcem), Spomen-dom u Kumrovcu (1974, s B. Šerbetićem, nagrada »V. Nazor«), kulturni centar u Pazinu (1981), bolnica za reumatske bolesti u Krapinskim Toplicama (1987), te tržnica u Zaprešiću (1991). Sudjelovao je na natjecajima za Nacionalnu biblioteku u Skoplju (1962, II. nagrada, s B. Šerbetićem i Z. Vrusom) i turističko naselje u Petrovcu na moru (1971, II. nagrada, s B. Šerbetićem).

LIT.: I. Maroević, Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj, Arhitektura, 1981, 176–177. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, ibid., 1986, 196–199. Z. Kol. i R.

FILIPJAKOV → SVETI FILIP I JAKOV

FILIPOVIĆ, Augustin, kipar (Davor, 8. I. 1931). God. 1949–52. polazio je Akademiju u Zagrebu. Diplomirao je na Akademiji u Rimu 1954 (prof. Guarisi). God. 1959. odlazi u Kanadu gdje je profesor na Brock University, St. Catharines i University of Guelph (Ontario). Modelira veće skulpture namijenjene javnim prostorima (*Veliki reljef*, 1970) i komornu plastiku lirskega karaktera. Poslije 1970. figuralni oblik pretvara u apstraktni znak (*Ofelija*, 1972; *Odnos*, 1972). Samostalno je izlagao u Rimu (1954, 1956),

F. FILIPOVIĆ, *Mrtva priroda*